

El canvi

El substantiu *volta* és un mot, certament, ben català, que usem amb una gran diversitat de significacions, algunes d'elles coincidents amb les que té el mot castellà corresponent, «*vuelta*», com és ara en les frases *una volta ciclisto anar a fer una volta*. No sembla, però, que en català s'hagi usat mai aquest nom significat «el diner que, pagat el preu de la cosa comprada, és retornat al comprador quan aquest ha lliurat una moneda, bitllet, etc., superior a aquell preu», car *volta* té la idea general d'allunyament o apartament del camí recte, però no la de retorn o tornada. Aquest significat, en català, s'expressa per mitjà del nom *canvi*. Amb això, és clar, no diem res de nou. De fet, si hi ha res de nou a dir sobre això és que, contràriament al que hem afirmat abans, avui ja trobem qui en lloc de donar o demanar el canvi dóna o demana la volta: *Un moment, que ara li dono la volta, ens diuen quan hem pagat un cafè amb llet amb un bitllet de mil pessetes. I com que el castellà fa servir, en aquests casos, tot dos mots, «cambio» i «vuelta», no sempre intercanviables, qui sap si trobaríem algú disposat a justificar l'ús de *volta* en lloc de *canvi*, aduint, com de costum, diferències de significació. Notem que, en*

català, preguntem si tenen canvi de mil pessetes tant si hem fet alguna adquisició o hem pres alguna consumació, i per tant només ens en tornaran una part, com si solament volem descanviar el bitllet, l'import del qual volem que ens tornin en monedes o bitllets més petits. No es pot dubtar gaire, doncs, a considerar l'ús que alguns fan de *volta* en lloc de *canvi* com un castellanisme inacceptable, encara que dissimulat, que hauria d'ésser evitat.

Hem dit que el mot *volta* té la idea d'allunyament o apartament del camí recte més que no pas la de tornada o retorn. Bé sembla, per tant, que en aquest terreny hauríem d'haver habilitat algun terme obtingut de la família d'aquests mots. I, efectivament, així s'ha esdevingut, car amb el substantiu *torna* designem allò que s'afegeix a una mercaderia que es ven a pes, perquè l'acabi de fer. L'equivalència castellana de *torna* és, sembla, «*contrapeso*», mot, com sabem, amb d'altres significacions. Si algun purista del castellà ha tingut ocasió de rebutjar *torna* com a catalanisme, no li deu haver importat que el mot correcte tenia, a més, aquests altres significats.

Albert Jané